સ્વ. છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

"મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૪

-: ત્રીજા ધોરણ માટે :- કિંમત અઢી આના, પોસ્ટેજ જુદું.

ત્રીજી ચોપડીનો
ડિકટેશન શિક્ષક
ત્રણ આના.

ગુજરાતના
ઇતિહાસની
વાર્તારૂપી શિક્ષક
પ્રશ્નોત્તરમાળા
છ આના.

સુરત જિલ્લાનો
ભૂગોળ શિક્ષક
ત્રણ આના.

સ્વ. છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કર્તા:—ઈશ્વરલાલ મગનલાલ શાહ.
શાહપોર—સુરત.

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુક, ઇનામ, લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલ અને કેળવણીખાતના
અધિકારીઓના ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભાગ ૪.

રચનાર:-સ્વ. છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

રચનારનું ઠેકાણું:-શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા:-ઈશ્વરલાલ મગનલાલ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું:-શાહપોર-સુરત.

છાપનાર:-ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.

છાપવાનું ઠેકાણું:-શ્રી "અનાવિલ બન્ધુ" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,
બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળ-સુરત.

સંવત ૧૯૮૭.] આવૃત્તિ ૧૮ મી. [સને ૧૯૩૧.

કિંમત રૂા. ૦-૨-૬. પોસ્ટેજ જુદું.

"ડિક્ટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.

રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮-૬-૧૯૧૭ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—

"સલામ તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિક્ટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧. ૨. નામના બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ **બાળકો, શિક્ષકો, અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે. આ** પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી **બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોકસ જ્ઞાન થશે.** તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શીખનાર શીખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટાપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુતલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીની દૃષ્ટિએ જોતાં તેને **ટેક્સ્ટ બુક તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે, એજ."**

'સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક' અભિપ્રાય.

'ત્રીજા ધોરણનાં છોકરાંને જોઈએ તે ઉપર નજર રાખીને આ નાના પુસ્તકમાં હકીકત સારી ભેગી કરી છે, અને તેમને અનુકૂળ થાય એવી સરળ ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે."

વડોદરા તા. ૮-૭-૧૯૨૫. **હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.**

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબ બાહાદુરે હુકમ નં ૪૧૭૧ તા. ૨૬-૭-૧૫થી

સુરત જિલ્લાનો

"ભૂગોળ શિક્ષક"

એજન્સિની સર્વ સ્કૂલોમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર કર્યો છે.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઈચંદ પુંજાભાઈ શાહ.

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા.

સાદરા તાલુકાસ્કૂલના હેડમાસ્તર સાહેબ.

પોતાના તા. ૧૫-૭-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કે:—

ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધન રૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે, શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે, અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે, એકંદરે આપનો પ્રયાસ જન સમૂહને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી થઈ પડવાનો છે" કિંમત ત્રણ આના. પોષ્ટેજ જુદું.

ત્રીજી ચોપડીનો 'ડિક્ટેશન શિક્ષક' ત્રણ આના.

ત્રીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૪.

વિવિધ અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક બોલવાની રીત.
રૂ. ૦-૦-૩	રૂ. ૦)૦ા	પા આનો
રૂ. ૦-૦-૬	રૂ. ૦)૦ાા	અડધો આનો
રૂ. ૦-૦-૯	રૂ. ૦)૦ાાા	પોણો આનો
રૂ. ૦-૧-૦	રૂ. ૦)–	એક આનો
રૂ. ૦-૧-૩	રૂ. ૦)–ા	સવા આનો
રૂ. ૦-૧-૬	રૂ. ૦)–ાા	દોઢ આનો
રૂ. ૦-૧-૯	રૂ. ૦)–ાાા	પોણા બે આના
રૂ. ૦-૨-૦	રૂ. ૦)=	બે આના
રૂ. ૦-૨-૩	રૂ. ૦)=ા	સવાબે આના
રૂ. ૦-૨-૬	રૂ. ૦)=ાા	અઢી આના
રૂ. ૦-૨-૯	રૂ. ૦)=ાાા	પોણાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૦	રૂ. ૦)≡	ત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૩	રૂ. ૦)≡ા	સવાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૬	રૂ. ૦)≡ાા	સાડાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૯	રૂ. ૦)≡ાાા	પોણાચાર આના
રૂ. ૦-૪-૦	રૂ. ૦ા	પા રૂપીઓ
રૂ. ૦-૪-૩	રૂ. ૦ા૦ા	પા રૂપીઓ પા આનો

આનાના આંક.

૧ – રૂ. ૦)-	૧૧ – રૂ. ૦॥≡	૨૧ – રૂ. ૧।-
૨ – રૂ. ૦)=	૧૨ – રૂ. ૦॥।	૨૨ – રૂ. ૧।=
૩ – રૂ. ૦)≡	૧૩ – રૂ. ૦॥।-	૨૩ – રૂ. ૧।≡
૪ – રૂ. ૦।	૧૪ – રૂ. ૦॥।=	૨૪ – રૂ. ૧॥
૫ – રૂ. ૦।-	૧૫ – રૂ. ૦॥।≡	૨૫ – રૂ. ૧॥-
૬ – રૂ. ૦।=	૧૬ – રૂ. ૧)	૨૬ – રૂ. ૧॥=
૭ – રૂ. ૦।≡	૧૭ – રૂ. ૧)-	૨૭ – રૂ. ૧॥≡
૮ – રૂ. ૦॥	૧૮ – રૂ. ૧)=	૨૮ – રૂ. ૧॥।
૯ – રૂ. ૦॥-	૧૯ – રૂ. ૧)≡	૨૯ – રૂ. ૧॥।-
૧૦ – રૂ. ૦॥=	૨૦ – રૂ. ૧।	૩૦ – રૂ. ૧॥।=
૩૧ – રૂ. ૧॥।≡	૪૧ – રૂ. ૨।-	૫૧ – રૂ. ૩)≡
૩૨ – રૂ. ૨)	૪૨ – રૂ. ૨।=	૫૨ – રૂ. ૩।
૩૩ – રૂ. ૨)-	૪૩ – રૂ. ૨।≡	૫૩ – રૂ. ૩।-
૩૪ – રૂ. ૨)=	૪૪ – રૂ. ૨॥	૫૪ – રૂ. ૩।=
૩૫ – રૂ. ૨)≡	૪૫ – રૂ. ૨॥-	૫૫ – રૂ. ૩।≡
૩૬ – રૂ. ૨।	૪૬ – રૂ. ૨॥=	૫૬ – રૂ. ૩॥
૩૭ – રૂ. ૨।-	૪૭ – રૂ. ૨॥≡	૫૭ – રૂ. ૩॥-
૩૮ – રૂ. ૨।=	૪૮ – રૂ. ૩)	૫૮ – રૂ. ૩॥=
૩૯ – રૂ. ૨।≡	૪૯ – રૂ. ૩)-	૫૯ – રૂ. ૩॥≡
૪૦ – રૂ. ૨॥	૫૦ – રૂ. ૩)=	૬૦ – રૂ. ૩॥।

આનાની આંક.

૬૧ — રૂ. ૩॥।-	૭૧ — રૂ. ૪।≡	૮૧ — રૂ. ૫)-
૬૨ — રૂ. ૩॥।=	૭૨ — રૂ. ૪॥	૮૨ — રૂ. ૫)=
૬૩ — રૂ. ૩॥।≡	૭૩ — રૂ. ૪॥-	૮૩ — રૂ. ૫)≡
૬૪ — રૂ. ૪)	૭૪ — રૂ. ૪॥=	૮૪ — રૂ. ૫।
૬૫ — રૂ. ૪)-	૭૫ — રૂ. ૪॥≡	૮૫ — રૂ. ૫।-
૬૬ — રૂ. ૪)=	૭૬ — રૂ. ૪॥।	૮૬ — રૂ. ૫।=
૬૭ — રૂ. ૪)≡	૭૭ — રૂ. ૪॥।-	૮૭ — રૂ. ૫।≡
૬૮ — રૂ. ૪।	૭૮ — રૂ. ૪॥।=	૮૮ — રૂ. ૫॥
૬૯ — રૂ. ૪।-	૭૯ — રૂ. ૪॥।≡	૮૯ — રૂ. ૫॥-
૭૦ — રૂ. ૪।=	૮૦ — રૂ. ૫)	૯૦ — રૂ. ૫॥=
૯૧ — રૂ. ૫॥≡	૧૦૦ — રૂ. ૬।	૧૦ — રૂ. ૦॥=
૯૨ — રૂ. ૫॥।	૨૦૦ — રૂ. ૧૨॥	૨૦ — રૂ. ૧।
૯૩ — રૂ. ૫॥।-	૩૦૦ — રૂ. ૧૮॥।	૩૦ — રૂ. ૧॥।=
૯૪ — રૂ. ૫॥।=	૪૦૦ — રૂ. ૨૫)	૪૦ — રૂ. ૨॥
૯૫ — રૂ. ૫॥।≡	૫૦૦ — રૂ. ૩૧।	૫૦ — રૂ. ૩)=
૯૬ — રૂ ૬)	૬૦૦ — રૂ. ૩૭॥	૬૦ — રૂ. ૩॥
૯૭ — રૂ. ૬)-	૭૦૦ — રૂ. ૪૩॥।	૭૦ — રૂ. ૪।=
૯૮ — રૂ. ૬)=	૮૦૦ — રૂ. ૫૦)	૮૦ — રૂ. ૫)
૯૯ — રૂ. ૬)≡	૯૦૦ — રૂ. ૫૬।	૯૦ — રૂ. ૫॥=
૧૦૦ — રૂ. ૬।	૧૦૦૦ — રૂ. ૬૨॥	૧૦૦ — રૂ. ૬।

આનાની ધાત.

આનાની ધાત.

૪ – રૂ. ૦।
૮ – રૂ. ૦॥
૧૨ – રૂ. ૦॥।
૧૬ – રૂ. ૧)
૨૦ – રૂ. ૧।
૨૪ – રૂ. ૧॥
૨૮ – રૂ. ૧॥।
૩૨ – રૂ. ૨)
૩૬ – રૂ. ૨।
૪૦ – રૂ. ૨॥
૪૪ – રૂ. ૨॥।
૪૮ – રૂ. ૩)
૫૨ – રૂ. ૩।
૫૬ – રૂ. ૩॥
૬૦ – રૂ. ૩॥।
૬૪ – રૂ. ૪)
૬૮ – રૂ. ૪।
૭૨ – રૂ. ૪॥
૭૬ – રૂ. ૪॥।

૮૦ – રૂ. ૫)
૮૪ – રૂ. ૫।
૮૮ – રૂ. ૫॥
૯૨ – રૂ ૫॥।
૯૬ – રૂ. ૬)
૧૦૦ – રૂ. ૬।
૪૦૦ – રૂ. ૨૫)
૮૦૦ – રૂ. ૫૦)

૧૬ – રૂ. ૧)
૩૨ – રૂ. ૨)
૪૮ – રૂ. ૩)
૬૪ – રૂ. ૪)
૮૦ – રૂ. ૫)
૯૬ – રૂ ૬)
૧૧૨ – રૂ. ૭)
૧૨૮ – રૂ. ૮)
૧૪૪ – રૂ. ૯)
૧૬૦ – રૂ. ૧૦)
૧૭૬ – રૂ. ૧૧)
૧૯૨ – રૂ. ૧૨)
૨૦૮ – રૂ. ૧૩)
૨૨૪ – રૂ. ૧૪)
૨૪૦ – રૂ. ૧૫)
૨૫૬ – રૂ. ૧૬)
૨૭૨ – રૂ. ૧૭)
૨૮૮ – રૂ. ૧૮)
૩૦૪ – રૂ. ૧૯)
૩૨૦ – રૂ. ૨૦)

પ્રકરણ ૧. મનોયત્ન ૧. આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક? ૨॥ એટલે કેટલા દશક? ૭॥ એટલે કેટલા દશક?

૨) ૧૨॥; ૧૫; ૧૭॥; ૭૫; ૨૨॥ ના દશક કેટલા?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો? ૨૫ એટલે કેટલા સો? ૭૫ એટલે કેટલા સો?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ એટલે કેટલા સો?

૫) ૦॥ દશક; ૦। દશક; ૦॥। દશકના એકમ કેટલા?

૬) ૦॥ સો; ૦। સો; ૦॥। સો; ૧। સો; ૧॥ સો; ૨॥ સો; ૩। સો; ૭। સો; ૮॥। સો એટલે કેટલા?

૭) ૧૬×૦।; ૩૨×૦॥; ૪૮×૦॥।; ૫૨×૧। કેટલા?

૮) ૧૬×૨॥; ૩૨×૫; ૪૮×૭॥; ૫૨×૧૨।; એટલે કેટલા દશક?

૯) ૮×૦।; ૧૫×૦॥; ૩૫×૦॥। ૪૩×૧।; ૫૪×૧॥; ૬૭×૨॥?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો?

૧૧) ૨૫×૨૭; ૫૦×૧૪; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫; ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫+૧૫૦; ૮૭૫+૧૨૫; ૭૫૦+૨૫૦; ૧૨૫૦+૨૫૦; ૧૨૫૦—૧૨૫; ૮૭૫—૧૨૫; ૭૫૦—૨૫૦; ૩૭૫૦—૭૫૦; ૨૨૫૦—૧૧૨૫ એટલે કેટલા?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦+૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦÷૨૫ એટલે કેટલા?

પ્રકરણ ૨૦ કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧ ૧ ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥	પાઈ=૧	અધેલો
૩	પાઈ=૧	પૈસો (સવાકો)
૨	પૈસા=૧	ઢબુ (અઢીકો)
૪	પૈસા=૧	આનો; આની
૨	આના=૧	બેઆની
૨	બેઆની=૧	પાવલી
૨	પાવલી=૧	અડધો
૨	અડધા=૧	રૂપીઓ
૧૫	રૂપીઆ=૧	ગેણી

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨	પાઈ=૧	આનો
૧૬	આના=૧	રૂપીઓ

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું

૧૬	વીસવાસી=૧	બદામ
૧૬	બદામ=૧	દોકડો
૬¼	દોકડા=૧	આનો
૧૦૦	દોકડા=૧	રૂપીઓ
૧૬૦૦	બદામ=૧	રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥	રૂપીઆભાર=૧	અધોળ
૪॥	જુના પૈસાભાર=૧	અધોળ
૪॥	ટાંક=૧	અધોળ
૨	અધોળ=૧	નવટાંક
૨	નવટાંક=૧	પાશેર
૨	પાશેર=૧	અચ્છેર
૨	અચ્છેર=૧	શેર

૪૦	રૂપીઆભાર=૧	શેર
૭૨	જુનાપૈસાભાર=૧	શેર
૯૬	નવાપૈસાભાર=૧	શેર
૪૦	શેર=૧	મણ
૫	મણ=૧	ધાથળો
૭	મણ=૧	નાનો હારો
૧૨	મણ=૧	માણી
૧૬	મણ=૧	કળશી
૨૦	મણ=૧	ખાંડી
૨૧	મણ=૧	મોટો હારો
૨૪	મણ=૧	ભાર

૩૦	મણુ=૧ ગાલ્લી
૩૨	મણુ=૧ ખેડીઉં
૪૦	મણુ=૧ મુડો
૧૦૦	મણુ=૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું

૪૮	શેર=૧ ધડી
૨૦	ધડી=૧ ભાર

(૬) સોનું રૂપું તોલવાનું (દેશી)

૬	ચોખાભાર=૧ રતી
૪	મગભાર=૧ રતી
૩	રતી=૧ વાલ
૧૬	વાલ=૧ ગદિઆણો
૨	ગદિઆણા=૧ તોલો
૩૨	વાલ=૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું

૮	રતી=૧ માસો
૧૨	માસા=૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.

૧૨	નંગ=૧ ડઝન
૧૨	ડઝન=૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦	નંગ=૧ કોડી (કુંડી)
૧૦૦	નંગ=૧ સેંકડો
૧૦	સેંકડા=૧ હજાર

(૯) કાગળ ગણુવાનું.

૨૪	તાવ=૧ ધા (દસ્તો)
૨૦	ધા=૧ રીમ
૧૦	રીમ=૧ ગાંસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડાં ભરવાનું.

૨	આંગળ=૧ તસુ
૧૨	તસુ=૧ ફુટ
૨	ફુટ=૧ ગજ
૨૪	તસુ=૧ ગજ
૩	ફુટ=૧ વાર
૩૬	તસુ=૧ વાર
૨૦	તસુ=૧ હાથ

(૧૧) દેશી અંતર માપવાનું

૮	આડાજવ=૧ આંગળ
૪	આંગળ=૧ મુઠ્ઠી
૩	મુઠ્ઠી=૧ વેંત
૨	વેંત=૧ હાથ
૪	હાથ=૧ દંડ (વામ)

૨૦૦૦ દંડ=૧ ગાઉ
૪ ગાઉ=૧ જોજન
૧ ગાઉ=૨॥ માઇલ

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું
૧૨ ઇંચ=૧ ફુટ
૩ ફુટ=૧ વાર (યાર્ડ)
૨૨૦ યાર્ડ=૧ ફર્લાંગ
૮ ફર્લાંગ=૧ માઇલ

૫૨૮૦ ફુટ=૧ માઇલ
૧૭૬૦ યાર્ડ=૧ માઇલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનું
૨૦ કાઠી=૧ માઇલ
૨૦ વસા=૧ વીઘું

કાળ દર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.
૬૦ વિપળ=૧ પળ
૬૦ પળ=૧ ઘડી
૭॥ ઘડી=૧ પહોર
૮ પહોર } =૧ દિવસ
૬૦ ઘડી }
૭ દિવસ=૧ અઠવાડીઉં
૧૫ દિવસ=૧ પખવાડીઉં
૩૦ દિવસ=૧ મહીનો
૧૨ મહીના=૧ વરસ
૫૨ અઠવાડીઆં=૧ વરસ
૩૬૦ દિવસ=૧ વરસ

વખત જાણવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક
૬૦ સેકંડ=૧ મિનિટ
૬૦ મિનિટ=૧ કલાક
૨૪ કલાક=૧ દિવસ
૩૬૫ દિવસ=૧ વરસ

૧ ઘડી=૨૪ મિનિટ
૧ પહોર=૩ કલાક

પ્રકરણ ૩.

મનોયત્ન ૨. પોણાનું મુખગણિત.

૧) અર્ધાને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ ?
૨) ૦॥ ગજ લુગડું હતું બીજું ૦॥ ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?

૩) ૨૭ માં ૦॥। ઉમેરૂં તો કેટલા થાય ?
૪) ૬૩। મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦॥। મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા ?
૫) ૪૫+૦॥।; ૪૭।+૦॥।; ૩૭॥+૦॥। ૬૪॥।+૦॥। કેટલા ?
૬) ૦॥।+૪૦॥ ૦॥।+૬॥। ૦॥।+૪૭। ૦॥।+૭૨ કેટલા ?
૭) કઇ સંખ્યામાંથી ૦॥। લઇએ તો ૪૫॥।, ૪૮, ૨૮।,ને ૭૦॥ રહે ?
૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળી કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૯) ૧॥ શેર દૂધમાંથી ૦॥। શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૦) મારી પાસે રૂ. ૦॥ છે તેમાં શું ઉમેરૂં તો રૂ. ૦॥। થાય ?
૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬॥ હતા તેમાંથી રૂપીઓ ૦॥। ખોવાઇ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?
૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦॥। ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?
૧૩) ૬૫॥−૦॥।, ૬૭॥−૦॥।, ૪૮॥।−૦॥।, ૬૩−૦॥। કેટલા ?
૧૪) ૧૭×૦॥।; ૨૩×૦॥।; ૯૯×૦॥।; ૬૯×૦॥।; કેટલા ?
૧૫) એક તપેલામાં ૦॥। મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે ?
૧૬) એક રૂપીઆનું ૦॥। ગજ તો રૂ. ૭૫) નું કેટલું ?
૧૭) ૦॥। ગજનું એક ગજવું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાય ?
૧૮) રૂ. ૦॥। નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
૧૯) એક આનાનું ૦॥। શેર તો ૨૪ આનાનું કેટલું આવે ?
૨૦) એક છોકરાને રૂ. ૦॥। આપીએ તો ૬૫ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?
૨૧) એક શીશીમાં ૦॥। શેર સાહી માય તો ૫૮ શીશીમાં કેટલી માય ?

૨૨) મહીને ૦।।। મણ ચોખા જોઇએ તો ૧।। વરસમાં કેટલા જોઇએ ?

૨૩) એક માણસને ૦।।। શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલા મણ જોઇએ ? ૪૦ શેર=૧ મણ.

૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ૦।।। પડે તો એક મણનું શું બેસે ?

૨૫) ૨૪ આખાના ૦।।। કેટલા ? ૭૬ પોણાના આખા કેટલા ?

૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ? ઢબુ કેટલા ?

૨૭) ૮૯ પોણું ? ૩૯ પોણું ? ૭૯ પોણું ? ૪૯ પોણું ? કેટલા ?

૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?

૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.

૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.

૩૧) એક મજુરણ દરરોજ રૂ. ૦।।। કમાય તો ૨૯ મજુરણ ૮ દિવસમાં શું કમાશે ?

૩૨) રૂ. ૫।।। ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું બેસશે ?

૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?

૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?

૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા જણને અપાય ?

૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?

૩૭) રૂ. ૩૪ માં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?

૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો ૪૫ રૂપીઆ થાય ?

૪૦) ૦।।। ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૭।।। ગજનું શું બેસે ?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો ૭ ની કેટલી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૩૬ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬। ગજ કપડામાંથી ॰।।। ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ. ૨૭ ના ૩૬ રૂમાલ મળ્યા તો એક રૂમાલનું શું પડયું ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯। ? કેટલા પોણે ૩૨। ?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો ૩૩।।। થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ०।।। શેર ચંદી જોઇએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલે ?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨?
૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી પોણો પોણો પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ०।।। આનાનું શેર કોળું મળે તો રૂ. ०।।। નું કેટલું આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણીસો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૫૩) રૂ. ०।।। એ શેરના ભાવના ૩૦ શેર જીરાને બદલે રૂ. ૧।। એ શેરના ભાવની કેટલી હીંગ આપવી ?

મનોયત્ન ૩. સવાયાનું મુખગણિત.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩।।। માં ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૩।।। રૂપીઆ હતા, ને મારા ભાઈ ૧। રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮।।।+૧।, ૬૭।।+૧।, ૫૬।+૧।, ૭૦+૧। કેટલા ?
૫) ૧।+૪૫, ૧।+૪૭।।, ૧।+૩૬।, ૧।+૭૮।।। કેટલા ?
૬) રૂ. ૭૮।।। છે, તેમાંથી સવા રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૭) રૂ. ૪૫ માંથી રૂા. ૧ા ધર્માદા કર્યા તો કેટલા રહ્યા ?

૮) ૭૮।।।–૧ા, ૫૭।।–૧ા, ૩૬ા–૧ા, ૧૦૦–૧ા કેટલા ?

૯) ૪૦–૩૮।।।, ૬૮।।।–૬૭।।, ૮૨।।–૮૧ા, ૭૧ા–૭૦ કેટલા

૧૦) ૧ા રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨।। થાય ?

૧૧) રૂ. ૩।।। છે, ૫ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?

૧૨) ૯×૧ા, ૭૫×૧ા, ૬૯×૧ા, ૭૯×૧ા, ૪૯×૧ા કેટલા ?

૧૩) ૩૭×૧ા, ૬૭×૧ા, ૯૫×૧ા, ૭૦૦×૧ા, ૯૦૦×૧ા કેટલા ?

૧૪) ૧ા રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે ?

૧૫) એક બંડીમાં ૧ા ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે ?

૧૬) એક મજુર રોજ ૧ા રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?

૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧ા શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા મણ થશે ? ૪૦ શેર=૧ મણ.

૧૮) રોજ ૧ા શેર લોટ વપરાય તો મહીનામાં કેટલો વપરાશે ?

૧૯) એક છોકરો ૧ા શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?

૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧ા મણનું શું બેસે ?

૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી અવળી બોલો.

૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૩) ૯૯×૧ા થી ૭૯×૧ા સુધી ઉલટા બોલો.

૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઈએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨૫) રૂ. ૧ા નું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

૨૬) એક આનાનું ૧ા શેર કોળું મળે તો રૂા. ૩) નું કેટલું આવશે ?

૨૭) હું ૪૧ માણુસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલું હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાંનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંના કેટલા રૂપીઆ બેસે ?

૨૯) ૧૨ મજુરને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણ સાકરના રૂ ૭ાા બેસે તો ૧ા મણનું શું બેસે ?

૩૨) કેટલાં પાવલાં મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦ા રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦ા કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઓ કેટલા માણુસને અપાય ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ દરેકને શું મળે ?

૩૭) ૧ા શેર વેગણનો એક આનો તો ૧ા મણ ૮ાા શેરનું શું બેસે ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૨ા રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩ાા રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪૦) એક તાકામાં ૩૭ાા ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણ થશે ?

૪૧) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપીઓ લીધી તો એક ટોપીની કિંમત શું પડી ?

૪૨) કેટલી વાર સવા લઇએ તો ૮૮ાા; ૭૩ાાા; ૪૭ા; ૧૦૭ાા; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧ા આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫ આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨॥ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫? કેટલા સવા ૫૬। ? કેટલા સવા ૪૮॥। ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨॥ રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય?
૪૮) ૧। આને શેર સુરણ મળે તો ૧। રૂપીઆનું કેટલું આવે?
૪૯) ૧। શેરનો ૧। આનો તો ૧। મણનું શું?

મનોયત્ન ૪. શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) પૈસો એટલે શું? રૂપીઓ એટલે શું? પૈસો ને પૈસાભાર અને રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર મધ લેજો એમાં શું સમજ્યા?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા? અધોળના પૈસાભાર કેટલા?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા? પૈસા કેટલા મૂકવા?
૫) ૨॥ રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે?
૬) ૪॥ પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે?
૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજી વાર અધોળ લીધી કેટલી થઇ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકી વખતે કેટલું લેવું?
૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય?
૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા? નવટાંકના પૈસાભાર કેટલા?
૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪॥ પૈસાભાર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું?

૧૨) ૪॥ પૈસાભાર બદામમાં, ૨॥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? પાશેરના અધોળ કેટલા ? પાશેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, એક પાશેર એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર અને પાશેર કેટલું

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ? અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૨) કાટલાં વગર અચ્છેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું ?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ શીશીમાં અચ્છેર સાહી માય છે, તો શીશી ભરવાને બીજી કેટલી સાહી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું ?

૨૬) પોણો શેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?
૨૭) એકલા પૈસાથી પોણો શેર શી રીતે તોળી આપવું !
૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય ?
૨૯) પોણો શેર કોની કોની બરાબર છે ?
૩૦) પોણોશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું ?
૩૧) શેરમાંથી કેટલું વાપરીએ તો પોણો શેર રહે ?
૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા ? પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે ?
૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરો, અચ્છેરો અને શેરીઓ બનાવો.
૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.
૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય ? ૩ાા શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું ?
૩૭) ૧૬ અધોળના કેટલા શેર ? ૭ શેરના, ૧ાા શેરના, ૨ાા શેરના, ૦ાાા શેરના, ૧ા શેરના, અને પાશેરના અધોળ કેટલા ?
૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે કેટલા પાશેર મૂકવા ? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા ?
૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે, એનો ભાર કેટલો ? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય ?
૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મૂકી છે, ને સામા પલ્લામાં પાશેરો મૂક્યો છે તો કેટલું તોળાશે ?
૪૧) ૨ાા પાઈની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શું બેસે ?

૪૨) રાા આનાનું શેર દૂધ આવે ત્યારે પોણો શેરનું શું આપવું ?
૪૩) રાા આને શેર કારેલાં મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?
૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?
૪૫) શેરમાં ૪ાા પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણો શેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો ૭ શેર થાય ?
૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? એક પૈસાનું કેટલું આવે ?
૪૮) ૮ પાઈનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
૪૯) રાા શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?
૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆના ભાર બરાબર છે ?
૫૨) ૦ા, ૦ાા, ૦ાાા, ૧ા, ૧ાા, ને રાા શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૩) દોઢ પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?
૫૫) ૧૦,૨૦,૩૦,૪૦,૫૦,૬૦,૮૦, ને ૧૦૦ રૂપીઆભારના શેર કેટલા ?
૫૬) કેટલા નવા પૈસાભારનું ૧ાા શેર થાય ?
૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪ાા પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?
૬૦) અચ્છેર બદામ, પાંચ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો શેર વજન થાય ?
૬૧) પોણો શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું ?
૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણો શેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલાક રૂપીઆ મૂકવા? પૈસા કેટલા મૂકવા?

૬૪) મારી પાસે એક રૂપીઆભારનું, ૩ રૂપીઆભારનું, ૯ રૂપીઆભારનું અને ૩૭ રૂપીઆભારનું એવાં ચાર કાટલાં છે; તેનાથી નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર અને શેર તોળી આપો.

૬૫) ઉપરના ચાર કાટલામાંથી એક રૂપીઆભારથી ૪૦ રૂપીઆભાર સુધીમાં જેટલા રૂપીઆભાર માગે તેટલા રૂપીઆભાર તોળી આપો.

મનોયત્ન ૫. મણની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) મણના શેર કેટલા? કેટલા શેરનો મણ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા?

૨) સવા મણના શેર કેટલા? પોણો મણના શેર કેટલા?

૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે, અને સવા મણથી કેટલું ઓછું?

૪) ૧॥ મણમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલા શેર રહે?

૫) ૩૮ શેર ૦॥। મણથી કેટલું વધારે? ૦॥। મણ ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછું? ૩૮ શેર મણમાં કેટલું ઓછું? મણ એ ૩૮ શેરથી કેટલું વધારે?

૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦, શેરના મણ કેટલા? ૦। ૦॥, ૦॥।, ૧।, ૧॥, અને ૨॥ મણના શેર કેટલા?

૭) મણની દશશેરી કેટલી? પાંચશેરી કેટલી? અઢીશેરી કેટલી? સવાશેરી કેટલી? અધમણીઆ કેટલા?

૮) ૨॥ મણ ૭ શેરનાં શેર કેટલા?

૯) સવા મણની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ?
૧૦) ૧॥ મણમાંથી પાંચ શેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧। શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?
૧૧) ૨૫ શેરમાં પાંચ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું ? પાંચશેર કેટલીવાર તોળવું ?
૧૫) મણ દાળ જોઇએ છે, તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?
૧૬) અધમણીઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?
૧૭) ૦॥। મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું ? ૩૭ શેર તે ૦॥। મણથી કેટલું વધારે ?
૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલા મણ કહેવાય ?
૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?
૨૦) અઢીશેરી કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય ? મણની અઢીશેરી કેટલી ? મણનો ૧૬ મો ભાગ શું ?
૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય ?
૨૨) સાત વખત દશ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું ?
૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો કેટલી વખત ભરી લેવી ?
૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અધોળ કેટલા ? મણના અધોળ કેટલા ?

૨૫) ૧॥ મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે? અને જો રોજ ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે?

૨૬) શેરથી મણ કેટલા ગણો. શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ?

૨૭) ૨॥ મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય?

૨૮) ૦॥ મણમાં ૪॥ શેર ઓછું તે કેટલા શેર?

૨૯) પાવલાના ૨॥ શેર ચોખા મળે તો મણનું શું પડયું?

૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું આપવું?

૩૧) રૂ. ૪૧) એ મણ ઘી મળે તો ૦॥ મણનું શું આપવું?

૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તો તે કેટલા થયા?

૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરીથી કેટલી વખત તોળી આપવું? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું પડે?

૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ૦॥ મણ થાય?

૩૫) ૨॥ મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા?

૩૬) અઢી મણની પાંચશેરી કેટલી? કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨॥ મણ જેટલો થાય?

૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે તેનાથી ૨॥ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૪૦) ઉપલા કાટલાં વડે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? અચ્છેરનું બમણું કેટલું? પાશેરનું બમણું કેટલું? નવટાંકનું બમણું કેટલું? અધોળનું બમણું કેટલું? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું?

અધમણુ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? દશશેરનું બમણું કેટલું? પાંચશેરનું બમણું કેટલું? અઢીશેરનું બમણું કેટલું? સવાશેરનું બમણું કેટલું!

અચ્છેરનો	રૂ. ૧)	પડે તો	શેરનું	શું?	જ. રૂ. ૨)
પાશેરનો	રૂ. ૧)	પડે તો	અચ્છેરનું	શું?	જ. રૂ, ૨)
નવટાંકનો	રૂ. ૧)	પડે તો	પાશેરનું	શું?	જ. રૂ. ૨)
અધોળનો	રૂ. ૧)	પડે તો	નવટાંકનું	શું?	જ. રૂ. ૨)
અધમણુનો	રૂ, ૧)	પડે તો	મણનું	શું?	જ. રૂ. ૨)
દસશેરનો	રૂ. ૧)	પડે તો	અધમણુનું	શું?	જ. રૂ. ૨)
પાંચશેરનો	રૂ. ૧)	પડે તો	દશ શેરનું	શું?	જ. રૂ. ૨)
અઢીશેરનો	રૂ. ૧)	પડે તો	પાંચશેરનું	શું?	જ. રૂ ૨)
સવાશેરનો	રૂ. ૧)	પડે તો	રાા શેરનું	શું?	જ. રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધું? જ. **બમણું.** કિંમત કેટલા ગણી આપી? જ. **બમણી.** બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **બમણી.** ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **ચારગણી.** આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **આઠગણી.**

ઉપરના હિસાબો પરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઈએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું કેટલું ? અચ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું કેટલું ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનું અડધું કેટલું ? દશશેરનું અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઢીશેરનું અડધું ? સવાશેરના અધોળા કેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો	રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
અચ્છેરનો	રૂ. ૧) પડે તો પા શેરનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
પાશેરનો	રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
નવટાંકનો	રૂ. ૧) પડે તો અધોળનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
અધોળનો	રૂ. ૧) પડે તો સવા રૂપીઆભારનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
મણનો	રૂ. ૧) બેસે તો અધમણનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
અધમણનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસશેર કે ૦। મણનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
દસશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
પાંચશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
અઢીશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥
સવાશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું	શું બેસે ?	જ. રૂ. ૦॥

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો કેટલામો ભાગ લીધો? જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આવ્યો? જ. અડધો ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ૩૨ મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. સોળસેમો ભાગ. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે? જ. ચોથો ભાગ મળે. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી?

જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજનનો મળે.

રૂપીઆના અડધા ૨	શેરના અચ્છેરા ૨	મણના અધમણીઆં ૨
રૂપીઆના પાવલા ૪	શેરના પાશેરા ૪	મણના દસશેરા ૪
રૂપીઆની બેઆની ૮	શેરના નવટાંકા ૮	મણની પાંચશેરી ૮
રૂપીઆના આના ૧૬	શેરના અધોળા ૧૬	મણની અઢીશેરી ૧૬
રૂપીઆના ઢબુ ૩૨	શેરના ૧। રૂ. ભાર ૩૨	મણની સવાશેરી ૩૨
રૂ. ના અઢી દોકડા ૪૦	શેરના રૂ. ભાર ૪૦	મણના શેર ૪૦

દોકડાની ધાત.

૬।	દોકડાનો	રૂ.	૦)–
૧૨॥	દોકડાના	રૂ.	૦)=
૧૮॥।	દોકડાના	રૂ.	૦)≡
૨૫	દોકડાનો	રૂ.	૦।
૩૧।	દોકડાનો	રૂ.	૦।–
૩૭॥	દોકડાનો	રૂ.	૦।=
૪૩॥।	દોકડાનો	રૂ.	૦।≡
૫૦	દોકડાનો	રૂ.	૦॥
૫૬।	દોકડાનો	રૂ.	૦॥–
૬૨॥	દોકડાનો	રૂ.	૦॥=
૬૮॥।	દોકડાના	રૂ.	૦॥≡
૭૫	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।
૮૧।	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।–
૮૭॥	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।=
૯૩॥।	દોકડા	રૂ.	૦॥।≡
૧૦૦	દોકડા	રૂ.	૧)

૧૦૦	દોકડાનો	રૂ.	૧)
૨૦૦	દોકડાના	રૂ.	૨)
૩૦૦	દોકડાના	રૂ.	૩)
૪૦૦	દોકડાના	રૂ.	૪)
૫૦૦	દોકડાના	રૂ.	૫)
૬૦૦	દોકડાના	રૂ.	૬)
૭૦૦	દોકડાના	રૂ.	૭)
૮૦૦	દોકડાના	રૂ.	૮)
૯૦૦	દોકડાના	રૂ.	૯)
૧૦૦૦	દોકડાના	રૂ.	૧૦)

૧ દોકડો બરાબર ૨ પાઈ

શેરનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ અડધાનું અચ્છેર
૨. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ પાવલાનું પાશેર
૩. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલીજ બેઆનીનું નવટાંક
૪. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ આનાનું અધોળ
૫. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ ઢબુનું ૧ા રૂપીઆભાર
૬. જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢી ગણે × દોકડે રૂપીઆભાર
૭. જેટલે આને શેર તેટલાજ ઢબુનું અચ્છેર
૮. જેટલે આને શેર તેટલાજ સવાકાનું પાશેર
૯. જેટલે આને શેર તેટલાજ અધેલાનું નવટાંક
૧૦. જેટલે આને શેર તેટલાજ *ઉપઆનાનું અધોળ
૧૧. જેટલે આને શેર તેથી અઢી ગણી બદામે રૂપીઆભાર
૧૨. જેટલા આનાનું અધોળ તેટલાજ રૂપીઆનું શેર

મણનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ અડધાનું અધમણ
૨. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ પાવલાનું દસશેર
૩. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલીજ બેઆનીનું પાંચ શેર
૪. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ આનાનું અઢી શેર
૫. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ ઢબુનું સવાશેર
૬. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ સવાકાનું દસ અધોળ
૭. જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢી ગણે દોકડે શેર
૮. જેટલે આને મણ તેટલાજ ઢબુનું અધમણ

×એક દોકડાની લગભગ ૨ પાઇ થાય, *૧ ઉપઆનાની ૰ાા પાઇ

૯) જેટલે આને મણ તેટલાજ સવાકાનું દસશેર
૧૦) જેટલે આને મણ તેટલાજ અધેલાનું પાંચશેર
૧૧) જેટલે આને મણ તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર
૧૨) જેટલે આને મણ તેથી અઢીગણી બદામે શેર
૧૩) જેટલા આનાનું ૨ાા શેર તેટલાજ રૂપીઆનું મણ,

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧ા રૂપીઆભાર=૦ાા અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધોળા થઈ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭ાા રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? ૨૭ાા શેરની અઢીશેરી કેટલી? ૨૭ાા÷૧ા=૨૨, ૨૨×૦ાા=૧૧ અધોળ. ૨૭ાા÷૧ા=૨૨, ૨૨×૦ાા=૧૧ અઢીશેરી.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૧) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૨) રૂ. ૨) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૩) રૂ. ૫) નું શેર તો અધોળનું શું?
૪ રૂ. ૭ાા નું શેર તો અધોળનું શું?
૫) રૂ. ૭ાા નું શેર તો નવટાંકનું શું?
૬) રૂ. ૭ા નું શેર તો શેર ૦ા~ નું શું?
૭) રૂ. ૧૮ાા= નું શેર તો અધોળનું શું?
૮) રૂ. ૨૩ા= નું શેર તો ૦ા શેરનું શું?

૯) રૂ. ૪।। નું શેર તો ૨।। રૂપીઆભારનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૫।। નું શેર તો ૪।। પૈસાભારનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧૮।। નું શેર તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧૫) નું શેર તો રૂપીઆભારનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧૦) નું શેર તો ૨ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૪) ၊ડા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૫) રૂ. ૦।ઞા નું ૨।। રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૬) ၊ા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)ઞ નું ૪।। પૈસાભાર તો શેરનું શું ?
૧૮) રૂ. ૦।ઽ નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૧૯) ૨।। આનાનું નવટાંક તો શેરનું શું ?
૨૦) રૂ. ૧) નું મણ તો ૨।। શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૨) નું મણ તો ૨।। શેરનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪) નું મણ તો ૨।। શેરનું શું ?
૨૩) રૂ. ૩।। નું મણ તો ૨।। શેરનું શું ?
૨૪) રૂ. ૮।।। નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૨૫) રૂ. ૬। નું મણ તો ૦। મણ ૨।। શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૨૩।।।ઽ નું મણ તો ૨।। શેરનું શું ?
૨૭) રૂ. ૧૭।ઽ નું મણ તો ૦। મણનું શું ?
૨૮) રૂ. ૭।। નું મણ તો ૨।। શેરનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧।। નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦) રૂ. ૨૮।।। નું મણ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૩૧) રૂ. ૨૫) નું મણ તો ૧ શેરનું શું ?

૩૨) રૂ. ૩ળા નું મણ તો ૨ શેરનું શું ?
૩૩) ૪ાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૦ાળા નું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૫) ૩ાાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૬) રૂ. ૦)ાાા નું ૨ાા શેર તો ૧ મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૦ાા=નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૮) રૂ. ૦)ા નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧) નું ૭ શેર તો એક આનાનું કેટલું ?
૪૦) રૂ. ૧) નું ૪ાા શેર તો રૂ. ૦)- નું કેટલું ?
૪૧) રૂ ૧) નું ૪ મણ તો એક આનાનું કેટલું ?

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

મનોયત્ન ૭. સૂચના:—હિસાબ વ્યાવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

૧) ૫ શેરના રૂ. ૦ાાા તો મણનું શું ?
૨) દસશેરના ૯ આના તો ૨ મણનું શું ?
૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦ાા આનાનું કેટલું ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦ાાા આનાનું કેટલું ?
૫) રૂ. ૯ાા નું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
૬) રૂ. ૦ાાા= નું મણ તો રૂ. ૦)ાા નું કેટલું ?
૭) રૂ. ૧) નું ૧ા શેર તો ૨૧ મણ ૮ાાા શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૨॥ એ મણ તો ૨૭॥ રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે ?
૯) રૂ. ૮) નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૦) રૂ. ૨૧) નું ૧। મણ ૨॥ શેર તો ૬ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૧) રૂ. ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧॥ શેરનું શું ?
૧૨) રૂ ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬। શેરનું શું ?
૧૪) મણના ૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૫) રૂ. ૨૫) નું ૧॥ મણ તો ૭॥ મણનું શું ?
૧૬) ૩ મણના ૩॥। રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું શું ?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું શું ?
૧૮) ૦॥ મણ ૭ શેરનો ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું ?
૨૦) રૂપીઆ ૨૪)નું ૩૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૧) રૂ. ૧। નું ૧॥ મણ તો ૯૩॥। રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭॥ આનાનું કેટલું ?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો રૂ. ૧)=॥। નું કેટલું ?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧) નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦॥ નું શેર તો ૧। મણનું શું ?
૨૭) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
૨૮) ૫ શેરનો ૧॥ રૂપીઓ તો ૧॥ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧॥ નું મણ તો ૬૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૧) નું ૦॥। શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૧) રૂ. ૦।નું શેર તો ૬। રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૨) રૂ. ૦)=ાા નું અધોળ તો શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૧) નું ૧।। મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧) ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧। રૂપીઆની કેટલી ?
૩૫) રૂ. ૧। ની ૨।। શેર બરફી મળે તો રૂ. ૬) ની કેટલી આવે ?
૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨।। મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે ૭ માણસે કેટલું દૂધ પીધું હશે ?
૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧। મણની કેટલી ચઢશે ?
૩૯) રૂ. ૧ ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦।। મણ ૮।।। શેરનું શું ?
૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨।। રૂપીઆમાં કેટલી કેરી આવે ?
૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે ?
૪૨) રૂ. ૧) નું ૦।।। શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦) નું કેટલું આવશે ?
૪૩) ૧।। શેરના ૭।। રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?
૪૪) ૧।। શેરના ૬૦ પતાસાં ચઢે તો ૨।। શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?
૪૫) મણ કારેલાના ૨।। રૂપીઆ તો ૦।। મણનું શું ?
૪૬) રૂ. ૬) નું ૧।। મણ તો મણનું શું ?
૪૭) ૨।। મણના ૧૨।। રૂપીઆ તો ૭ મણનું શું ?
૪૮) ૪ પાઈની ૩ પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?
૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો ૦।।। રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૧૬।। નું ૧।। મણ તો ૧૩।।। રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૧) ૨।। મણના ૧૨।। રૂપીઆ તો ૭।। રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૨) ૪ શેરનો ૧। રૂપીઓ તો મણનું શું ?

૫૩) રૂ. ૯) નું ૧૩॥ મણ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬। નું ૧૩ મણ તો ૭ા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૫) ૨૧) શેર ચાના રૂ. ૨૬। બેસે તો રૂ. ૩॥ માં કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનું શું ?
૫૭) રૂ. ૨॥ થી રૂ. ૭૨॥ રૂપીઆ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧॥ ની એક ટોપી તો ૭૩॥ રૂપીઆમાં કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩॥ માં રૂ. ૧॥ કેટલી વાર છે ?
૬૦) ૧॥ રૂપીઓ રૂ. ૭૩॥ માં કેટલી વાર છે ?
૬૧) રૂ. ૪) નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ? નવટાંકનું શું ?
૬૨) રૂ. ૫) નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
૬૩) રૂ. ૮ નું શેર તો રૂ. ૬) નું કેટલું ?
૬૪) રૂ. ૯) નું શેર તો રૂ. ૨। નું કેટલું ?
૬૫) રૂ. ૪॥। નું શેર તો રૂ. ૨। નું કેટલું ?
૬૬) રૂ. ૨ા નું શેર તો રૂ. ૪૦) નું કેટલું ?
૬૭) રૂ. ૦। નું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?
૬૮) રૂ. ૧॥ નું શેર તો રૂ. ૪૯॥ નું કેટલું ?
૬૯) રૂ. ૧। નું શેર તો રૂ. ૪૮॥। નું કેટલું ?
૭૦) રૂ. ૦॥। નું શેર તો રૂ. ૫૨॥ નું કેટલું ?
૭૧) રૂ. ૨॥ નું શેર તો રૂ. ૫૨॥ નું કેટલું ?
૭૨) રૂ ૦)≈॥ નું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૭૩) રૂ. ૦)= નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૭૪) રૂ. ૧। નું ૧૦ શેર તો ૧॥ મણનું શું ?
૭૫) રૂ. ૩) નું ૦॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૭૬) રૂ. ૦। નું ૧૧ શેર તો ૧॥ મણનું શું ?

૭૭) રૂ. ૨। નું શેર તો મણનું શું ?
૭૮) રૂ. ૨॥ નું શેર તો અધોળનું શું ?
૭૯) રૂ. ૯) નું શેર તો પાશેરનું શું ?
૮૦) રૂ. ૨। નું શેર તો દસ રૂપીઆનું શું ?
૮૧) રૂ. ૮) નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું ?
૮૨) રૂ. ૪॥ નું શેર તો ૮ અધોળનું શું ?
૮૩) રૂ. ૭॥ નું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ?
૮૪) રૂ. ૧૭॥ નું શેર તો ૨૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૫) રૂ. ૨૧)નું એક શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૬) રૂ. ૨। નું શેર તો ०।॥ શેરનું શું ?
૮૭) રૂ. ૫॥ નું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું ?
૮૮) રૂ. ૨॥ નું શેર તો ૧॥ અચ્છેરનું શું ?
૮૯) રૂ. ૩॥ શેર તો ૬ નવટાંકનું શું ?
૯૦) રૂ. ૨૨॥ નું ૨॥ શેર તો ૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૯૧) રૂ. ०। નું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨॥ શેરનું શું ?
૯૨) રૂ. ०॥ નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨॥ શેરનું શું ?
૯૩) રૂ. ०॥। નું ૨॥ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૯૪) રૂ. ०)= નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ શેરનું શું ?
૯૫) રૂ. ૧૫)નું ૭॥ રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૧) નું મણ તો ૪ અઢીશેરનું શું ?
૯૭) ૩ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?
૯૮) રૂ. ०)= નું શેર તો મણનું શું ?
૯૯) રૂ. ०)०॥ નું શેર તો મણનું શું ?
૧૦૦) રૂ. ०। નું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?

૧૦૧) ૨॥ શેરના ૩ આના તો મણનું શું ?
૧૦૨) પાશેરનો ૧। આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧। આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૪) ૨। આનાનું નવટાંક તો અચ્છેરનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૨॥ નું શેર તો રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૦૬) ૧। મણના રૂ. ૧૦) તો અઢીશેરનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૫)નું મણ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૦૮) રૂ. ૨૦)નું મણ તો રૂ. ૨॥ નું કેટલું ?
૧૦૯) રૂ. ૦॥≈નું શેર તો ૧। શેરનું શું ?
૧૧૦) રૂ. ૦॥= નું પાંચ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૧૧) ૧। આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧। મણ ૩ શેરનું શું ?
૧૧૨) ૨॥ રૂપીઆભારના ચાર આના તો શેરનું શું ?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦॥ મણનું શું ?
૧૧૪) રૂ. ૦)= નું ૧। શેર તો મણનું શું ?
૧૧૫) ૨॥ શેરનો રૂ. ૧) તો મણનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦। નું શેર તો મણનું શું ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શું ?
૧૧૮) ૨૭ પાઇનું શેર દૂધ મળે તો રૂ. ૧॥≈નું કેટલું ?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭॥ આના તો શેરનું શું ?
૧૨૦) રૂ. ૧॥ એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ. ૧૨॥ નું મણ તો ૧। રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
૧૨૨) એક આનાનું શેર ૦)૦॥ ઘી મળે તો રૂ. ૧) નું કેટલું ?
૧૨૩) રૂ. ૦)/ નું અધોળ ઘી મળે તો શેરનું શું ?

૧૨૪) ૨ા શેરના ૩ આના તો શેર ૦ા=નું શું ?
૧૨૫) ા શેર દૂધનો એક આનો રૂ. ૧ા નું કેટલું ?
૧૨૬) એક આનાનું ૨ા શેર તો ૨ા મણનું શું ?
૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨ા શેરનું શું ?
૧૨૮) રૂ. ૦ાા≈ નું ૨ા શેર તો રૂ. ૧૫) નું કેટલું ?
૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ધાનું શું ?
૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦ાા શેર તો ૧ા મણનું શું ?
૧૩૧) ૫ આનાનું ૨ા શેર તો મણનું શુ ?
૧૩૨) ૫૬ દોઢ પાઈ વટાવીએ તો કેટલી પાઈ આવે ?
૧૩૩) ૩૭ાા મણના કોઠારમાંથી ૧ા મણના કેટલા ટોપલા ભરાય ?
૧૩૪) મારી પાસે ૩૧ા મણ અનાજ છે. કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?
૧૩૫ ૦ાા રૂપીઓ કેટલી વાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?
૧૩૬) રૂ. ૭૨)માં રૂ. ૦ાા કેટલી વાર છે ?
૧૩૭) રૂ. ાા વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?
૧૩૮) રૂ. ૫૫) માંથી ૦ાા રૂપીઆની એક એવી કેટલી ચોપડીઓ આવશે ને શું વધશે ?
૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ. ૩ાા, બીજે દિવસે રૂ. ૧ાા, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨ા અને ચોથે દિવસે રૂ. ૧ા= ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?
૧૪૦) ૩ાા મણ જુવાર, ૨ા મણ ઘઉં અને ૬ા મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪ાા મણ પાંચ શેર ઘઉંમાંથી ૧ા મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?
૧૪૨) ૩૭ાા શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧ા મણ થાય ?
૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતાં ૭ાા કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?
૧૪૪) રૂ. ૧)નું દોઢ વાર કપડું મળે તો રૂ. ૭૦૦)નું કેટલું આવશે ?
૧૪૫) ૬૧ પાઘડીના રૂ. ૧૫૨ાા બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું બેસે ?
૧૪૬) રૂ. ૨)≋ નું ૦ા મણ ૭ાા શેર તો રૂ. ૦ા≋નું કેટલું ?
૧૪૭) રૂ. ૧ાા–ની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?
૧૪૮) ૧ાા રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૭ આનાનું કેટલું ?
૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી મળે તો ૯ નારંગીનું શું ?
૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે, તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે ?
૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪ાા રૂ. બેસે તો ૩ તસુનું શું ?
૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી ૦ાા વાળી ૬૯) ટોપી આવે ?
૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧ાા આપતાં રૂ. ૪૯ાા ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?
૧૫૪) એક નિશાળમાં ૧૩૫ પેંડા વહેંચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય છે. ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે ?
૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ ૨૫, ૭૨, ૧૦૮, ને ૧૪૫ આવે ?
૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઈ આપતાં રૂા. ૧)ની પાઈ વપરાઇ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?
૧૫૭) ૧ાા મણ ૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧ાા શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?

૧૫૮) રૂ. ૧॥ છે, **બીજા ધોરણના** "મુખગણિત શિક્ષક"ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા "મુખગણિત શિક્ષક" આવશે ?
૧૫૯) રૂ. ૩૭॥ માં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું બેસે ?
૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩॥। બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે ?
૧૬૧) ૧૭ મણ બટાકાના રૂ. ૪૨॥ તો રૂ. ૧૫)માં કેટલા મણ આવે ?
૧૬૨) ૭૫ માણુસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨॥ વહેંચ્યા તો ૧૫ માણુસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે ?
૧૬૩) ૪૭ ખુરસીના રૂ. ૧૧૭॥ બેઠા તો ૬૯ ખુરસીનું શું બેસે ?
૧૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડી લઇને રૂ. ૨॥ વાળી કેટલી ચોપડી આપવી ?
૧૬૫) રૂ. ૮॥ માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫)માં કેટલા આવશે ?
૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬) બચાવું છું તો ૨૩૪) બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે.
૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦) તો ૩૬ મણનું શું ?
૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩॥ તો રૂ. ૫) માં કેટલી કેરી આવશે ?
૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨) તો ૫૧ મણનું શું ?
૧૭૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે ?
૧૭૧) રૂ. ૩૭) માંથી રૂ. ૨॥ વાળી કેટલી છત્રી આવે ને શું વધે ?
૧૭૨) રૂ. ૨॥ વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ૦॥ વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ ?
૧૭૩) કઇ સંખ્યાને ૧॥ થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?
૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરસી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ ?

૧૭૫) હું બજારમાં કેટલાક પૈસા લઇ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી, અને ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા, તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઈ નીકળેલો ?

૧૭૬) રૂ. ૮) ની મણ સોપારી મળે તો રૂ. ૨॥ ની કેટલી આવે ?

૧૭૭) ૫ શેરના રૂ. ૩॥ તો ૫ મણનું શું ?

૧૭૮) રૂ. ૧) ના બે મણ લાકડાં મળે તો ૫ શેરનું શું ?

૧૭૯) રૂ. ૩॥। એ મણ તો ૭ શેરનું શું ?

૧૮૦) દોઢ આનાનું ૨। શેર તો રૂ. ૧॥ નું કેટલું આવે ?

૧૮૧) રૂ. ૧) નું ૧। શેર ઘી આવે તો ૦॥। મણ ૭॥ શેરનું શું ?

૧૮૨) રૂ. ૭૫) નું ૫૬। શેર તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?

૧૮૩) ૧ મણ ૩॥। શેરના રૂ. ૨)≡ તો ૭॥ શેરનું શું ?

૧૮૪) ૭॥ શેરના રૂ. ૦।= તો મણનું શું ?

૧૮૫) રૂ. ૦।⌐। નું ૦॥ મણ ૧ શેર તો ૫ શેરનું શું ?

૧૮૬) ૦॥ મણ ૭ શેરના રૂ. ૨॥૦॥ તો રૂ. ૦।= નું કેટલું ?

૧૮૭) રૂ. ૧)⌐॥ નું ૦॥। મણ ૫ શેર તો ૧૪ શેરનું શું ?

૧૮૮) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩॥। શેરનું શું ?

૧૮૯) ૨॥ શેરના રૂ. ૦॥⌐॥। તો મણનું શું ?

૧૯૦) અધોળ એલચીના રૂ. ૦)≡॥ તો શેરનું શું ?

૧૯૧) રૂ. ૦।= ની ૨॥ શેર ખાંડ મળે તો મણનો ભાવ શું હશે ?

૧૯૨) રૂ. ૦)=॥ નું । શેર તો ૧। મણનું શું ?

૧૯૩) રૂ. ૦॥।≡ નું ૩ શેર તો ૧। મણનું શું ?

૧૯૪) ૭ શેરના રૂ. ૧)⌐॥ તો ૧૭ શેરનું શું ?

૧૯૫) રૂ. ૨॥=॥ નું ૦। મણ ૭ શેર તો ૭ શેરનું શું ?

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી પ્રાચીન, અર્વાચીન અનેક ઇતિહાસોના આધારે

—: તૈયાર કરેલી :—

વિદ્યાર્થી, શિક્ષકો અને વાલીઓને અત્યંત ઉપયોગી "ગુજરાતના ઇતિહાસની વાર્તારૂપી રસિક પ્રશ્નોત્તરમાળા" કિં. ૦-૬-૦

મહેરબાન પશ્ચિમ હિંદ એજન્સિના ગવર્નર જનરલ બહાદુરે હુકમ નં. J. 136-31 તા૦ ૨૨ જાન્યુઆરી ૧૯૩૧ થી "ગુજરાતના ઇતિહાસની રસિક પ્રશ્નોત્તરમાળા." પશ્ચિમ હિંદ એજન્સિ (કાઠિઆવાડ, કચ્છ, પાલણપુરની) તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં ઇનામ અને લાયબ્રેરી માટે મંજુર કરી છે.

મળવાનું ઠેકાણું:—

ઈશ્વરલાલ મગનલાલ શાહ.

શાહપોર—સુરત.